

Ἄλλα χώραν ἔχει ζητεῖν ἐνταῦθα, ἐπεὶ ἢ ἀπόφανσις ἐξ ὀνόματος καὶ ῥήματος σύγκειται, διατὶ οὐ ποιεῖται μνήμην περὶ τοῦ ὀνόματος, ὡσπερ καὶ τοῦ ῥήματος. Καὶ πρὸς τοῦτο δυνατὸν πολλοῖς ἀποκρίνεσθαι τρόποις, ἀλλὰ βέλτιόν ἐστι λέγειν, ὅτι οὐκ εἶγεν ἐνταῦθα σκοπὸν ὁ Φιλόσοφος λέγειν, ὅτι τὸ ὄνομα ἢ τὸ ῥῆμα οὐκ ἀρκεῖ πρὸς τὸ ποιεῖν ἀπόφανσιν· 5 τοῦτο γὰρ καὶ ἀνωτέρω ἐδήλωσεν ἐμοῖως περὶ τοῦ ὀνόματος καὶ τοῦ ῥήματος. Ἄλλ' ἐπειδὴ λέγοντος αὐτοῦ τινὰ μὲν ἀπόφανσιν εἶναι μίαν ἀπλῶς, τινὰ δὲ συνθέσμιον μίαν, ἡδύνατό τις ὑπονοεῖν, ὅτι ἢ μία ἀπλῶς ἐστέργηται πάσης συνθέσεως, τὴν τοιαύτην ὑπόληψιν αὐτὸς ἀναιρεῖ λέγων· ἐν πάσῃ ἀποφάνσει εἶναι ῥῆμα, διότι ἐπιφέρει σύνθεσιν, τὴν 10 οὐκ ἔστι νοεῖν ἄνευ τῶν συγκειμένων, ὡς προείρηται. Τὸ δὲ ὄνομα οὐκ ἐπιφέρει σύνθεσιν, καὶ διὰ τοῦτο ὁ σκοπὸς ἐνταῦθα τοῦ Φιλοσόφου οὐκ ἀπαιτεῖ μνήμην ἐνταῦθα γίνεσθαι περὶ τοῦ ὀνόματος, ἀλλὰ μόνον περὶ τοῦ ῥήματος. Φησὶ τοίνυν, ὅτι ὁ λόγος τοῦ ἀνθρώπου, τουτέστι τὸ ζῶον πεζὸν δίπουν (ἔστω γὰρ κατὰ Πλάτωνα) οὐκ ἔσται λόγος ἀποφαντικός, 15 μὴ προστεθέντος τοῦ ῥήματος, διότι ἐν τί ἐστὶν ἀλλ' οὐ πολλὰ τὸ ζῶον πεζὸν δίπουν· εἰ γὰρ καὶ τὸ ζῶον | πεζὸν δίπουν, φησὶν, ἐν ἔστι, τουτέστι ἰ. 162* μίαν φύσιν σημαίνει, ἀλλ' οὐ δύναται ποιεῖν ταῦτα λόγον ἀποφαντικὸν ἄνευ τοῦ ῥήματος ἢ τῆς πτώσεως τοῦ ῥήματος· οὐ γὰρ δὴ τῷ σύννεγγυς εἰρησθαι εἷς ἔσται λόγος, τουτέστι διὰ τὴν τῶν ὀνομάτων συνέχειαν. Ἐκ 20 τούτων τοίνυν δῆλον, ὅτι οὔτε τὸ μίαν φύσιν σημαίνει ταῦτα, ὅπερ ἐστὶν ἐκ τοῦ μέρους τοῦ πράγματος, οὔτε τὸ ἅμα λέγεσθαι, ὅπερ ἐστὶν ἐκ τοῦ μέρους τῆς φωνῆς, δύναται ποιεῖν ταῦτα, καίτοι λόγον ὄντα τοῦ ἀνθρώπου, λόγον ἀποφαντικὸν ἕνα γίνεσθαι. Καὶ γὰρ καὶ τὰ πολλὰ τοῦ ὀρισμοῦ ὀνόματα ἐνὸς ὀνόματος συμπληροῦσι· χρεῖαν ἐν τῷ λόγῳ, καὶ ἐνὸς ὑπο- 25 κειμένου, διότι ἐν τι σημαίνουσι, καὶ τὸ ἅμα ταῦτα προενεγκεῖν, ἢ διαστέλλοντα μικρὸν ἕκαστα τῇ διαπνοῇ, οὐδὲν διαφέρει, ἀλλὰ ζητεῖται πρὸς τὴν ἐνότητα τοῦ λόγου τὸ ῥῆμα, ἢ ἢ πτώσις τοῦ ῥήματος.

*Ἐστι δὲ ἄλλης τοῦτο πραγματείας.

Περὶ δὲ τῆς ἐνότητος τοῦ ὀρισμοῦ καὶ ὅπως τὰ πολλὰ ταῦτα ἐν τι 30 σημαίνουσι, ἄλλης πραγματείας ἐστὶν εἰπεῖν καὶ διορίσασθαι, τῆς μετὰ τὰ φυσικὰ δηλονότι, καί, ὡς εἶκα, τὸ ἔβδομον καὶ ὄγδοον τῆς πραγματείας ἐκείνης ἀνίτηται· ἐκεῖ γὰρ περὶ τῶν ὀρισμῶν λέγει, ὅπως ἢ διαφορά ἐπαισέρχεται τῷ γένει οὐ κατὰ συμβεβηκός, καὶ ἀφορίζεται αὐτὸ ὄν τρόπον ἢ ὕλη διορίζεται τῷ εἶδει· ἐκ μὲν γὰρ τῆς ὕλης τὸ γένος 35 λαμβάνεται, ἐκ δὲ τοῦ εἶδους ἢ διαφορά. Ὅθεν, ὡσπερ ἐκ τῆς ὕλης καὶ

8 ἀποκρίνασθαι B 24-28 Καὶ γὰρ — ῥήματος en marge A 29 πραγμα-
τείας om AC

τοῦ εἶδους γίνεται ἐν ἀληθῶς, οὕτω καὶ ἐκ τοῦ γένους καὶ τῆς διαφοράς, καὶ μάλιστα τῆς ἐσχάτης, ὡς καὶ ἡμῖν ἐνταῦθα πολλάκις εἴρηται.

Ἰστέον ὅτι ταῦτα ὡς ὁ Ψελλός φησιν, οὕτω τέθειται: βούλεται δὲ λέγειν ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος τὸ μὲν κυρίως εἶναι ἐν ὡς οὐδενὶ τρόπῳ μετέχον συνθέσεως, τὸ δὲ τῆ συνθέσει ἐν, ἢ τῆ συνθέσει τοῦ πράγματος, ἢ τῆ συνθέσει τῶν λόγων. Πεπονθὸς μὲν οὖν τὴν ἐνότητα καλεῖ τὸ ἐκ πραγμάτων συντεθειμένον, οἷον τὸ σῶμα ἐκ τῶν στοιχείων, ἢ τὸν Σωκράτην ἐκ τοῦ ζώου καὶ τοῦ λευκοῦ καὶ τοῦ τριπύγρου· ἔχον δὲ τὴν ἐνότητα λέγει τὸ ἐκ τῶν λόγων συντεθειμένον, ἡγουν τὸν ἀνθρώπον ἐκ τοῦ λογικοῦ ζώου καὶ τοῦ θνητοῦ· ταῦτα γὰρ λόγοι τινές εἰσιν ἐν πράγμα σημαίνοντες, καὶ ὅτι τὰ σύμπαντα τοῦ ὀρισμοῦ ὀνόματα ἐν εἰσιν τῷ μὴ, διεστηκότα πάλιν εἰς ἐν συνελθεῖν, ὡσπερ τὰ στοιχεῖα πρὸς πῆξιν τοῦ σώματος, ἀλλ' ἐξ ἀρχῆς συνδιακείσθαι τῷ ὀριστῷ καὶ μηδέποτε ἐκεῖνου ἀπολιμπάνεσθαι· τοῦ γὰρ ἐνὸς τὸ μὲν κυρίως ἐστὶν ἐν, ὡς Θεός, νοῦς, ψυχὴ· τὸ δὲ, πεπονθὸς τὸ ἐν, ὡς τὰ συντεθειμένα ἐκ τινῶν διεστηκότων· τὸ δὲ ἔχον τὸ ἐν, ἐν τῷ τὰ συμπεπλεγμένα οὐ διάσταντο πρότερον, οὐδὲ καθ' αὐτὰ εἶχεν ὑπόστασιν, ὡστ' εἶναι πρότερον ἀπλᾶ, εἴθ' οὕτω συμπλακθῆναι καὶ ἀποτελέσαι τὸ σύνθετον, ἀλλ' ἅμα τε γεγόνασιν καὶ συντέθεινται. Διὰ τοῦτο τὰ πολλὰ τοῦ ὀρισμοῦ ὀνόματα ἐνὸς χρεῖαν ἀποπληροῦσιν ὀνόματος. Περὶ τῶν τοιούτων ἐν ἐκείνοις τοῖς βιβλίοις διαλαμβάνων, τὴν περὶ αὐτῶν θεωρίαν νῦν ἀναβάλλεται ὡς μὴ, πρέπουσαν λογικῷ.

Ἐκ τούτων τοίνυν ἄριστα ἐδειξεν ὁ Φιλόσοφος καὶ ἰκανώτατα, ὅτι τῆ ἀπολελυμένη ἐνότητι τῆς ἀποφάνσεως οὐκ ἐμποδίζει ἢ σύνθεσις, | ἢ ἐπιφέρει τὸ ῥῆμα, οὔτε τὸ πλῆθος τῶν ὀνομάτων, ἐξ ὧν ὁ ὀρισμὸς συνίσταται. Καὶ ὁ αὐτὸς ἐστὶν ἐκατέρωθεν λόγος· καὶ γὰρ καὶ τὸ κατηγορούμενον παραβάλλεται πρὸς τὸ ὑποκείμενον ὡς ὕλη πρὸς εἶδος, ὡσαύτως δὲ καὶ αἱ διαφοραὶ πρὸς τὸ γένος. Ἐκ δὲ τοῦ εἶδους καὶ τῆς ὕλης γίνεται τὸ ἐν ἀπλῶς.

Ἔστι δὲ εἷς.

Νῦν ἔρχεται πρὸς τὸ φανερῶσαι τὴν προειρημένην διαίρεσιν, καὶ πρῶτον ἐπαναλαμβάνων τίθησι τὸ κοινὸν αὐτὸ τὸ διαιρούμενον, δηλονότι τὴν μίαν ἀπόφανσιν, καὶ διαίρει τοῦτο· δεύτερον, φανεροὶ τὰ μέρη τῆς διαίρεσεως ἐν τῷ· „Τούτων δέ.“

Περὶ τὸ πρῶτον δύο ποιεῖ· πρῶτον, φανεροὶ αὐτὴν τὴν διαίρεσιν· δεύτερον, συμπεραίνει ὅτι ἀφ' ἐκατέρου μέρους τῆς διαίρεσεως τὸ ὄνομα ἐκβάλλεται καὶ τὸ ῥῆμα, ἐν τῷ· „Τὸ μὲν οὖν ὄνομα ἢ τὸ ῥῆμα.“

Ἐπειδὴ τοίνυν προείρηκεν, ὅτι πολλὰ ὀνόματα ὁμοῦ συναπτόμενά

είσιν ἓν, ὡσπερ τὸ ζῶον πεζὸν δῖπουν, νῦν λέγει ἐπομένως, ὅτι ἡ ἀπόφανσις ἢ μία ἐστὶν οὐκ ἀπὸ τῆς ἐνότητος τοῦ ὀνόματος, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἐνότητος τοῦ σημαυνομένου· καὶ ὡς πλείω τὰ ὀνόματα, ἓν δὲ σημαίνοντα, οὐδὲν ἦττον μία ἐστὶν ἢ ἀπόφανσις· ἐὰν δέ τις ἀπόφανσις ἢ μία πολλὰ σημαίνουσα, οὐκ ἔστι μία ἀπλῶς ἀλλὰ συνδέσμων μία· αὐταὶ δ' ἂν εἶεν αἱ ὑποθετικά· λεγόμεναι, ὧν αἱ μὲν τῷ „εἰ“ συναπτικῷ συνδέσμῳ, αἱ δὲ τῷ „ἦ“ διαζευκτικῷ, αἱ δὲ τῷ „καὶ“ συμπλεκτικῷ συνδέσμῳ συνάπτονται, οἷον· εἰ ὁ Σωκράτης ἀνθρωπὸς ἐστίν, ὁ Σωκράτης ζῶον ἐστίν· καὶ πάλιν· νῦν ἡ ἡμέρα ἐστίν, ἡ νύξ ἐστίν· καὶ πάλιν· νῦν ὁ Σωκράτης διαλέγεται καὶ ὁ Πλάτων περιπατεῖ· αἱ πᾶσαι αἱ τῷ συνδέσμῳ ἐνούμεναι· 10 γενικῶς καλοῦνται ὑποθετικά.

Ἐπεὶ δὲ τὸ ἀντικείμενον διὰ τοῦ ἀντικειμένου φανεροῦται, δείκνυσιν ἐπομένως τίνες λέγονται πολλὰ ἀποφάνσεις, ἃς δυοὶ τρόποις γίνεσθαι φησὶν· αἱ μὲν γὰρ εἰσι πολλὰ διὰ τὸ πολλὰ σημαίνειν καὶ μὴ ἓν, ἡγρουν αἱ τε ὁμώνυμοι, ὡς ὅταν λέγωμεν· ὁ Σωκράτης κινεῖται, ἢ· ὁ Ἀλέξανδρος 15 πολεμεῖ, ἢ· ὁ κύων κινεῖται. Καὶ αἱ μὴ ὁμώνυμοι μὲν, μὴ ἓν δὲ ὑποκείμενον σημαίνουσαι, οἷοι εἰσιν οἱ ὀρίσμοι οἱ ἐκ συμβεβηκότων, οἷον ὁ Σωκράτης ἐστὶ λευκός, μουσικός καὶ τρίπηχυς· | ταῦτα γὰρ οὐχ ἓν τι ση- f. 163^v μαίνουσι· καὶ εἶπε τὰς μὴ ἓν σημαίνουσας πρὸς διάκρισιν τῶν ὀρισμῶν, ὧν εἶθηκεν αὐτὸς πρότερον παράδειγμα τὸ ζῶον πεζὸν δῖπουν· αἱ τοιαῦτα· 20 γὰρ ἀποφάνσεις ἓν τι σημαίνουσιν, αἱ δὲ εἰσι πολλὰ διὰ τὸ ἀσυνδέτως προφέρεσθαι, οἷον· Πλάτων διαλέγεται, Ἀριστοτέλης τεχνολογεῖ. Ἀντικεῖνται δὲ ταῖς μὲν ἓν δηλούσαις ἀποφάνσεσιν αἱ πολλὰ σημαίνουσαι, ταῖς δὲ συνδέσμων ἐνιζομέναις αἱ καθάπαξ ἀσύνδετοι.

Τὸ μὲν οὖν ὄνομα καὶ τὸ ῥῆμα.

25

Ἐπειδὴ δὲ εἶπεν, ὅτι μία ἀπόφανσις ἐστὶν ἢ ἓν σημαίνουσα, ἵνα μηδεὶς ὑπολάβῃ, ὅτι ἡ ἀπόφανσις σημαίνει ἓν, ὡσπερ τὸ ὄνομα καὶ τὸ ῥῆμα σημαίνει ἓν, πρὸς τὸ ἀνελεῖν τὴν τοιαύτην ὑπόνοιαν ἐπάγει ὅτι τὸ ὄνομα καὶ τὸ ῥῆμα ἐστὶ φάσις μόνον ἡγρουν λέξεις, καὶ τὴν ἐνότητα τούτων ἑκάτερον ἔχει οὐκ ἓν τῷ ἀποφαίνεσθαι, ἀλλ' ἓν τῷ σημαίνειν ἀπλῶς φύσιν 30 τινὰ ἢ ἐνέργειαν. Ὅτι δὲ τὸ ὄνομα καὶ τὸ ῥῆμα εἰσι λέξεις μόνον καὶ οὐκ ἀπόφανσις, φανεροὶ διὰ τῶν ἐπομένων, λέγων ὅτι οὐ δυνατὸν λέγειν τινὰ ἀποφαίνεσθαι, ὅστις σημαίνει τι τῇ φωνῇ καθ' ὃν τρόπον τὸ ὄνομα καὶ τὸ ῥῆμα σημαίνει, καὶ πρὸς μείζω φανέρωσιν τίθησι τοὺς δύο τρόπους καθ' οὓς εἰώθαμεν χρῆσθαι τῇ ἀποφάνσει· ποτὲ μὲν γὰρ χρώμεθα ταύτῃ 35 ὡς τῷ ἐρωτῶντι· ἀποκρινόμενοι, οἷον· ἡγγελαί τι καινόν; ναί· συγκέχυται τὰ τῆς Ἐκκλησίας· ποτὲ δὲ αὐτοὶ προαιρούμενοι, καὶ μηδενοῦς ἐρωτῶντος,

25 καὶ τὸ ῥῆμα B, om AC

Ἀδύνατον οὖν φησὶ τὸν σημαίνοντά τι ἐν ὀνόματι ἢ ῥήματι οὕτως εἰπεῖν τὸ ὄνομα ἢ τὸ ῥήμα ὥστε ἀποφαίνεσθαι, καὶν τε ἐρωτώμενος ἀποκρίνηται, καὶν τε προαιρούμενος αὐτὸς λέγῃ.

Καὶ μὲν ἔστιν ὀνόματι μόνῳ ἀποφαίνεσθαι ἐρωτηθέντα τινά, ἢ ῥήματι μόνῳ, ὡς ὅταν, ἐρωτῶντος ποῦ ἔστιν ὁ διδάσκαλος, ἀποκρίνηται ὅτι ἐν τῇ διατριβῇ, ἢ τίς ἀναγινώσκει ἐν ταῖς διατριβαῖς; ὅτι ὁ διδάσκαλος ἐνταῦθα γὰρ ἢ ἀπόκρισις ἀλήθειαν ἢ ψεῦδος σημαίνει, ὥστε καὶ ἀπόφανσις ἐστὶ, καὶ ὁμῶς ἐν ῥήματι ἢ ὀνόματι γέγονεν.

Ἄλλὰ δεῖ εἰδέναί, ὅτι ἐν τισὶν ἐρωτήσεσι ποτὲ μὲν ἀποκρινόμεθα
f. 164 | πρὸς τὸ μέρος τῆς ἐρωτήσεως, ποτὲ δὲ πρὸς ὅλην τὴν ἐρώτησιν. Ὅτε μὲν οὖν ἀποκρινόμεθα πρὸς ὅλην τὴν ἐρώτησιν, ὁ λόγος ἐστὶ ἀδύνατον ἀπόφανσιν ποιῆσαι ὅτι τῆς ἀποκρίσεως ὀνόματι μόνῳ, ἢ ῥήματι μόνῳ, ὡς ὅταν ἐρωτώμεθα τί καινὸν ἡγγέλται. Ὅτε δὲ ἀποκρινόμεθα πρὸς τὸ μέρος τῆς ἐρωτήσεως, εἰ καὶ δοκοῦμεν ἀπόφανσιν ποιεῖν τῷ ῥήματι μόνον ἢ
16 τῷ ὀνόματι, οὐ ποιοῦμεν ὁμῶς, οἷον τίς διδάσκει ἐν ταῖς σχολαῖς; ὁ διδάσκαλος ἐνταῦθα γὰρ ἀποκρινόμεθα μὲν πρὸς τὸ τίς, ἀλλὰ τὸ ὁ διδάσκαλος, ὅπερ ἀπεκρίθη, νοεῖται συνημμένον ἐκείνῳ τῷ μέρει τῆς ἐρωτήσεως, ὅπερ ἦν τὸ διδάσκει. Συναπινοεῖται γοῦν ἐν ταῖς τοιαύταις ἀποκρίσεσι τὸ ἐλλείπον· οὐδὲν γὰρ ἄλλο ἀποκρινόμεθα ἢ ὅτι ὁ διδάσκαλος
20 διδάσκει· ὥστε καλῶς εἴρηται, ὅτι τῷ ὀνόματι μόνῳ ἢ τῷ ῥήματι οὐκ ἔστιν ἀποφίνασθαί τινα, οὔτε ἐρωτῶντός τινος, οὔτε αὐτὸν προαιρούμενον. Τινὲς δὲ φοβηθέντες ταύτην τὴν ἐνστάσιν, εἶπον οὕτω δεῖν ἐξηγηθῆναι τὸ γράμμα· οὐκ ἔστι τὸν εἰπόντα ὄνομα ἢ ῥήμα καὶ ἐν τι σημαίνοντα τῇ φωνῇ καὶ μίαν ἀπόφανσιν ποιεῖν, ἐρωτῶντός τινος, ἢ μὴ ἐρωτῶντος (οὕτω
25 γὰρ ἐνδέχεται), ἀλλ' αὐτὸν προαιρούμενον· συγχωροῦσι γὰρ τὸν ἀποκρινόμενον ποιεῖν ἀπόφανσιν τῷ ὀνόματι καὶ τῷ ῥήματι μόνον, ἀλλὰ τὸν οἰκοθεν ἀποφαινόμενον οὐ συγχωροῦσιν. Εἰ τοίνυν ὁ λέγων ὄνομα μόνον ἢ ῥήμα καὶ σημαίνων τῇ φωνῇ οὐκ ἀποφαίνεται, φανερόν ἐστιν, ὅτι ἡ ἀπόφανσις οὐ σημαίνει ἐν οὕτως, ὡςπερ τὸ ὄνομα ἢ τὸ ῥήμα.

30

Τούτων δέ.

Διελόμενος τὴν ἀπόφανσιν καὶ φανερώσας τὴν διαίρεσιν, γοῦν ὀνομάζει· ἐπειδὴ γὰρ διεῖλε τῇ ἐνότητι τῆς σημασίας καὶ τῇ ἐνότητι τοῦ συνδέσμου τὴν μίαν ἀπόφανσιν, καὶ τὸ ἐν διαίρεται τῷ ἀπλῶ καὶ τῷ συνθέτῳ· τὴν μὲν ἐν τι σημαίνουσαν ἀπλῆν ὀνομάζει· τὴν δὲ συνδέσμῳ
36 ἐνιζομένην σύνθετον ἀποκαλεῖ. Ὀνομάζει γοῦν καὶ ὀρίζεται ταύτας, τὴν μὲν ἀπλῆν ἀπόφανσιν λέγων εἶναί τι κατὰ τινος σημαίνουσαν, ἡγούσαν ἐν καθ' ἑνός· καὶ τι μὲν κατὰ τινος λέγει ὅσον πρὸς τὴν κατάφασιν· τί δὲ

ἀπό τινος ὅσον πρὸς τὴν ἀπόφασιν· τὴν δὲ σύνθετον λέγων εἶναι λόγον
 τινὰ ἤδη σύνθετον. | Τὸ μὲν οὖν „οἶον“ ἀντὶ τοῦ „ὡσανεὶ“ εἶπεν, f. 164 v
 δεικνύς ὅτι οὐκ ἀκριβολογεῖται περὶ τὸν ὀρισμὸν· τὸ δὲ „λόγος“ εἶθηγεν
 ὡς γένος, νόει δὲ τὸν ἀποφαντικόν· οὗτος γὰρ γένος τῆς ἀπλῆς καὶ συν-
 θέτου ἀποφάνσεως· τὸ δὲ „τις ἤδη“ τὴν ἐνότητά δείκνυσιν, ἥτις ἐστὶν 5
 οὐχ ἀπλῶς ἐν αὐτῷ, ἀλλ' ἤδη ἴγουν καθόσον συνῆπται τῷ συνδέσμῳ καὶ
 ἐστὶ σύνθετος· σύνθετος δὲ ἐστὶν ἐκ τῶν ἀπλῶν ἀποφάνσεων, καὶ τούτῳ
 διακρίνεται τῆς ἀπλῆς ἀποφάνσεως. Ἡ τοιαύτη δὲ σύνθεσις πόσοις
 τρόποις δύναται γενέσθαι ἐν τοῖς περὶ τῶν ὑποθετικῶν δήλον ἂν εἶη·
 γὰρ οὐκ εὐκαιρὸν λέγειν περὶ αὐτῶν. 10

Ἔστι δὲ ἡ ἀπλή.

Ἐνταῦθα φάνεροί· τὴν ἐτέραν διαίρεσιν τῆς ἀποφάνσεως, δηλονότι·
 ὅτι ἡ μία ἀπόφανσις διαιρεῖται εἰς κατάφασιν καὶ ἀπόφασιν· αὕτη δὲ ἡ
 διαίρεσις πρῶτον ἀρμόζει τῇ ἀπλῇ ἀποφάνσει, καὶ ἐπομένως ἀρμόζει τῇ
 συνθέτῳ, καὶ διὰ τοῦτο πρὸς τὸ τὴν αἰτίαν σημεῖναι τῆς προειρημένης 15
 διαίρεσεως φησὶν ὅτι ἀπλή ἀπόφανσις ἐστὶ φωνῆ, σημαντικῆ περὶ τοῦ
 ὑπάρχειν τι, καὶ τοῦτο ἀνήκει πρὸς τὴν κατάφασιν· ἢ μὴ ὑπάρχειν, καὶ
 τοῦτο ἀνήκει πρὸς τὴν ἀπόφασιν. Καὶ ἵνα μὴ νοηθῇ τὸ ὑπάρχειν κατὰ
 τὸν ἐνεστῶτα μόνον χρόνον, φησὶν ὡς οἱ χρόνοι διήρηνται, δηλονότι κατὰ
 τὴν τῶν χρόνων διαίρεσιν. Εἰ γοῦν καὶ τὸν ἐνεστῶτα συμπεριλαμβάνει 20
 τῷ χρόνῳ, σαφὲς ἂν εἶη τὸ λεγόμενον· εἰ δὲ χρόνους λέγει τὸν παρεληλυ-
 θότα καὶ τὸν μέλλοντα κυρίως λεγομένους χρόνους, δεῖ προσεπιννοεῖν καὶ
 τὸν ἐνεστῶτα. Εἰ γὰρ τὰ εἰρημένα περὶ τῆς ἀποφάνσεως ἔχει χώραν ἐν
 τοῖς ἄλλοις χρόνοις, πολλῷ μᾶλλον καὶ ἐπὶ τοῦ ἐνεστῶτος ἔξει, ὅς οἶόν
 τι μίγμα τῶν χρόνων ἀμφοτέρων ἐστίν. 25

Τεχνικώτατα δὲ διαιρεῖ τὴν ἀπόφασιν ἐνταῦθα ὁ Φιλόσοφος οὐκ
 εἰς εἶδη, ἀλλ' εἰς τὰς εἰδοποιούς διαφοράς, διαφοράς τιθεὶς τῆς ἀποφάν-
 σεως τὸ σημαίνειν τὸ ὑπάρχειν τι καὶ τὸ σημαίνειν μὴ ὑπάρχειν τι, ὧν
 τὸ μὲν ἐστὶν εἰδοποιὸς διαφορὰ τῆς καταφάσεως, τὸ δὲ εἰδοποιὸς διαφορὰ
 τῆς ἀποφάσεως, καὶ διὰ τοῦτο ἐξ ἑκατέρας τούτων τῶν διαφορῶν συναπτο- 30
 μένης τῷ γένει συνίστησι τὸν ὀρισμὸν τοῦ εἶδους, ὅταν ἐπάγῃ· „Κατά-
 φασις δὲ ἐστὶν ἀπόφανσις | τινος κατὰ τινος“, τῷ τρόπῳ δηλο- f. 165
 γῶναι τῆς συνθέσεως. Ἀπόφασις δὲ ἐστὶν ἀπόφανσις τινος ἀπό
 τινος τῷ τρόπῳ τῆς διαίρεσεως· διὰ μὲν γὰρ τοῦ τινὸς εἶναι κατὰ τινος
 σημαίνει τὸ εἶναι· διὰ δὲ τοῦ τινος ἀπό τινὸς σημαίνει τὸ μὴ εἶναι· ὥστε 35
 τὸ ἐστὶ δὲ ἡ ἀπλή ἀπόφανσις οὐκ ἐστὶν ὀρισμὸς τῆς ἀποφάνσεως,
 ἀλλὰ διαίρεσις, καὶ τοιαύτη διαίρεσις εἰς διαφοράς δηλονότι, ἐξ ὧν τοὺς
 ὀρισμοὺς τῶν εἰδῶν τῆς ἀποφάνσεως λαμβάνει.

Εἰ δὲ καὶ ὀρισμὸν τις εἶποι τοῦτο τῆς ἀποφάνσεως, οὐ πολυλογῶν

ὁ Ἀριστοτέλης φανήσεται διὰ τὸ τρεῖς δόξαι αὐτὸν ὀρίσασθαι τὴν ἀπόφανσιν· διαφόρως γὰρ καὶ διαφόροις χρεῖαις ὀρίζεται. Πρῶτον μὲν γὰρ ὀρίσατο κοινῶς τὴν ἀπόφανσιν, τὴν τε ἀπλήν δηλονότι καὶ σύνθετον, λέγων ὅτι ἀπόφανσις ἐστὶν ἐν ἧ τὸ ἀληθεύειν ἢ ψεύδεσθαι ὑπάρχει, καὶ τοῦτό ἐστι γενικὸς λόγος τῆς ἀποφάνσεως, ὡς περ εἴποι λόγον τοῦ ἀνθρώπου τὸ οὐσία ἐμψυχος αἰσθητική, καὶ οὗτος ὁ ὀρισμὸς ἐφαρμόζει καὶ τῇ ἀπλῇ καὶ τῇ συνθέτῳ ἀποφάνσει, καὶ τούτῳ τῷ ὀρισμῷ διακρίνεται ἡ ἀπόφανσις τοῦ λόγου ὅς οὐκ ἐστὶν ἀπόφανσις. Εἶτα ὀρίζεται τὴν ἀπλήν ἀπόφανσιν ἐν τῇ πρὸς τὴν σύνθετον ἀπόφανσιν παραθέσει.
 10 Εἶτα ὀρίζεται ταύτην ἐν τῇ πρὸς τὰ εἶδη αὐτῆς παραθέσει.

Ἐπεὶ δὲ ἐστὶ καὶ τὸ ὑπάρχον.

Θεῖς τὴν διαίρεσιν τῆς ἀποφάνσεως, ἐνταῦθα πραγματεύεται περὶ τῆς ἀντιθέσεως τῶν μερῶν τῆς ἀποφάνσεως, δηλονότι τῆς καταφάσεως καὶ ἀποφάσεως ἢ καὶ ἄλλως, ὀρισάμενος ἐκ διαίρεσεως τὴν ἀπόφανσιν καὶ εἰπὼν περὶ αὐτῆς καθ' αὐτήν, νῦν λέγει περὶ τῆς ἰδιότητος αὐτῆς εἶπαι τῆς ἀντιθέσεως. Πρῶτον τοίνυν δείκνυσι πῶς αἱ ἀποφάνσεις ἀλλήλαις ἀντίκεινται· δεύτερον, κινεῖ τινα ἀπορίαν περὶ τὰ προδιωρισμένα καὶ λύει ταύτην ἐν τῷ· „Ἐπὶ μὲν οὖν τῶν ὄντων καὶ γενομένων.“

Περὶ τὸ πρῶτον δύο ποιεῖ· πρῶτον, ὀρίζειται πῶς μία ἀπόφανσις ἐτέρᾳ ἀντίκειται· δεύτερον, δείκνυσιν ὅτι μία ἀντίκειται μὴ ἐν τῷ· „Φανερόν δὲ ὅτι καὶ μία ἀπόφανσις.“ Τὸ πρῶτον εἰς δύο διαίρει· πρῶτον, ὀρίζειται τὴν ἀντίθεσιν τῶν τῆς ἀποφάνσεως εἰδῶν ἀπολελυμένως· δεύτερον, δείκνυσι πῶς ἡ τοιαύτη ἀντίθεσις ποικίλλεται ἐκ τοῦ μέρους τοῦ ὑποκειμένου ἐν τῷ· „Ἐπεὶ δὲ ἐστὶ τὰ μὲν καθόλου.“
 25 Καὶ περὶ τὸ πρῶτον αὖθις δύο ποιεῖ· πρῶτον, δείκνυσιν ὅτι πάσῃ καταφάσει ἐστὶν ἀπόφανσις ἀντικειμένη, καὶ ἀνάπαλιν· | δεύτερον, φανεροὶ τὴν ἀντίθεσιν τῆς καταφάσεως καὶ ἀποφάσεως ἀπολελυμένως ἐν τῷ· „Καὶ ἔστω τοῦτο ἀντίφασις.“

Περὶ τὸ πρῶτον τοίνυν δεῖ θεωρεῖν, ὅτι πρὸς τὸ δεῖξαι τὴν ἀντίθεσιν ὁ Φιλόσοφος λαμβάνει διπλὴν διαφορὰν τῆς ἀντιθέσεως, ὧν ἡ μία ἐστὶν ἐξ αὐτοῦ τοῦ εἶδους ἢ τοῦ τρόπου τοῦ ἀποφαντικοῦ, καθὸ εἴρηται ὅτι ἡ ἀπόφανσις ἢ μὲν τίς ἐστὶ καταφατική, δι' ἧς δηλονότι ἀποφαίνεται τι εἶναι· ἢ δὲ ἀποφατική, δι' ἧς δηλονότι ἀποφαίνεται τι μὴ εἶναι. Ἐτέρα δὲ διαφορότης ἐστὶν ἐκ τῆς πρὸς τὸ πρᾶγμα παραθέσεως, ἐξ οὗ ἡρτηται ἢ ἀλήθεια καὶ τὸ ψεῦδος τοῦ νοήματος τῆς ἀποφάνσεως. Ὅταν γὰρ ἀποφαίνεται τι εἶναι, ἢ μὴ εἶναι κατὰ τὴν πρὸς τὸ πρᾶγμα ἐφαρμογὴν, ἐστὶν ὁ λόγος ἀληθείης· ἄλλως δὲ ἐστὶ ψευδῆς. Οὕτω τοίνυν τετραχῶς δύναιται

ἢ ἀπόφασις ποικίλλεσθαι κατὰ τὴν μίξιν τῶν δύο τούτων διαιρέσεων· ἐνὶ μὲν τρόπῳ, ὅταν τὸ ἐν τῷ πράγματι ὄν ἀποφαίνεται οὕτως εἶναι ὡσπερ ἐν τῷ πράγματι ἐστίν, καὶ τοῦτο ἀνήκει πρὸς τὴν ἀληθῆ κατάφασιν, ὡς ὅταν, τοῦ Σωκράτους τρέχοντος, λέγωμεν ὅτι ὁ Σωκράτης τρέχει· ἐτέρῳ δὲ τρόπῳ, ὅταν ἀποφαίνεται τι μὴ εἶναι, ὡσπερ οὐδ' ἐν τῷ πράγματι ἐστίν, καὶ τοῦτο ἀνήκει πρὸς τὴν ἀληθῆ ἀπόφασιν, ὡς ὅταν λέγω· ὁ Αἰθίοψ οὐκ ἐστὶ λευκός· τρίτῳ τρόπῳ, ὅταν ἀποφαίνεται τι εἶναι, ὡσπερ ἐν τῷ πράγματι οὐκ ἐστίν, καὶ τοῦτο ἀνήκει πρὸς τὴν ψευδῆ κατάφασιν, ὡς ὅταν λέγωμεν· ὁ κόραξ ἐστὶ λευκός· τέταρτον τρόπον, ὅταν ἀποφαίνεται τι μὴ εἶναι, ὡσπερ ἐν τῷ πράγματι ἐστίν, ὡς ἐὰν λέγωμεν· ἡ χιὼν οὐκ ἐστὶ λευκή, καὶ τοῦτο ἐστὶ ψευδῆς ἀπόφασις.

Ὁ μέντοι Φιλόσοφος, ὡς ἂν ἀπὸ τῶν ἐλαττόνων καὶ ἀσθενεστέρων πρὸς τὰ μείζω καὶ ἰσχυρότερα προῖη, προτάττει μὲν τὰς ψευδεῖς τῶν ἀληθῶν, τὰς δὲ ἀποφατικὰς τῶν καταφατικῶν ὁμοίως προτίθησιν.

Οὐ δεῖ δὲ νοεῖν διὰ τούτου, δι' οὗ φησι τὸ ὄν καὶ τὸ μὴ ὄν, ἡγούσιν τὸ ὑπάρχον καὶ τὸ μὴ ὑπάρχον, ὅτι δεῖ ἀναφέρειν ταῦτα πρὸς μόνην τὴν ὑπαρξίν τοῦ ὑποκειμένου, ἢ τὴν ἀνυπαρξίαν, ἀλλὰ πρὸς τὸ τὸ πρᾶγμα τὸ σημαϊνόμενον διὰ τοῦ κατηγορουμένου ἐνυπάρχειν, ἢ μὴ ἐνυπάρχειν τῷ πράγματι διὰ τοῦ ὑποκειμένου σημαϊνομένου. Ὅποταν γὰρ λέγω τὸν κόρακα εἶναι λευκόν, σημαίνω τὸ μὴ ὄν εἶναι, εἰ καὶ αὐτὸς ὁ κόραξ | πρᾶγμά ἐστιν ὑφ' ἑστῶς καὶ ὑπάρχον. Καὶ οὕτως αὐτὰ αἱ τέσσαρες δια- f. 166 φοραὶ τῶν ἀποφάνσεων εὐρίσκονται ἐν ταῖς προτάσεσιν ἐν αἷς τίθηται τὸ ῥῆμα τοῦ ἐνεστώτος χρόνου. Ὡσαύτως εὐρίσκονται καὶ ταῖς προτάσεσιν ἐν αἷς τίθενται τὰ ῥήματα τοῦ παρωχημένου, ἢ τοῦ μέλλοντος χρόνου, οὗς καὶ ἐκτὸς τοῦ νῦν εἶναι φησιν, διότι τὸ νῦν ἐστὶ μέσον τοῦ παρελθού- 25 θότος καὶ τοῦ μέλλοντος, καὶ νῦν νοεῖ οὐ τὸ ἀκαριαῖον, ἀλλὰ τὸ ἐν πλάτει λαμβανόμενον ἐνεστώως, ὡς καὶ πρότερον εἴρηται. Ἐπεὶ τοίνυν ταῦτα οὕτως ἔχει, φησὶν, ἔπεται ὅτι ἐνδέχεται πᾶν ὃ τις κατέφησεν ἀποφῆσαι, καὶ πᾶν ὃ τις ἀπέφησεν καταφῆσαι, ὃ δῆλόν ἐστίν ἐκ τῶν προειρημένων· οὐ γὰρ δύναται καταφάσκεσθαι εἰ μὴ ὡσπερ ἐστίν ἐν τῇ τῶν πραγμάτων φύσει κατὰ τινὰ τῶν τριῶν χρόνων, ἢ ὡσπερ οὐκ ἐστίν, καὶ τοῦτο ὅλον ἐνδέχεται πάλιν ἀποφάσκεσθαι. Ὅθεν φανερόν ἐστίν, ὅτι πᾶν τὸ κατα- 30 φασκόμενον δύναται καὶ ἀποφάσκεσθαι, καὶ τὸ ἀνάπαλιν.

Καὶ ἐπεὶ ἡ κατάφασις καὶ ἀπόφασις καθ' αὐτὰ εἰσὶν ἀντικείμενα, ὡς ἀντιδιηρημένα, ἔπεται πᾶσαν κατάφασιν ἔχειν ἀπόφασιν ἀντικείμενην 35 αὐτῇ, καὶ τὸ ἀνάπαλιν, οὐ τὸ ἐναντίον οὕτως ἂν συνέβαινε μόνον, εἴ τις κατάφασις κατέφασκέ τι, ὡσπερ ἡ ἀπόφασις ἀποφάσκειν οὐ δύναται.

2 ὅτε A

14 τὰς: τῶν B

18 ἐνυπάρχειν répété dans A par distraction

Καὶ ἔστω.

Νῦν φανεροῖ τίς ἂν εἴη ἡ ἀπολελυμένη ἀντίθεσις τῆς καταφάσεως καὶ ἀποφάσεως, καὶ πρῶτον φανεροῖ ταύτην ὀνομάζων, εἶτα ὀρίζομενος ἐν τῷ· „Λέγω δὲ ἀντικείμεθα.“ Ὀνομάζει τρίτον τὴν ἀντίθεσιν ἐν ταύτῃ ἀντίφασιν· δοκεῖ δὲ αὐτὸς ἐπιθεῖναι τῇ ἀντιθέσει τοῦνομα τῆς ἀντιφάσεως διὰ τοῦ λέγειν καὶ ἔστω. Εἶτα ὀρίζεται τὴν ἀντίφασιν. Ἐπεὶ δὲ, ὡς εἶρηται, ἡ ἀντίφασις ἐστὶν ἀντίθεσις καταφάσεως καὶ ἀποφάσεως, ἐκαίνα ζητοῦνται πρὸς τὴν ἀντίφασιν, ἅπερ εἰσὶν ἀναγκαῖα πρὸς τὴν ἀντίθεσιν τῆς καταφάσεως καὶ ἀποφάσεως. Δείκνυσι δὲ τὰ ἀντικείμενα εἶναι περὶ τὸ αὐτὸ, καὶ διότι ἡ ἀπόφασις συνίσταται ἐξ ὑποκειμένου καὶ κατηγορουμένου, πρῶτον μὲν ζητεῖται πρὸς τὴν ἀντίφασιν, ἵνα ἡ κατάφασις καὶ ἡ ἀπόφασις ὡς τοῦ αὐτοῦ κατηγορουμένου· ἂν γὰρ εἶπω· Πλάτων τρέχει, Πλάτων οὐ διαλέγεται, οὐκ ἐστὶν ἀντίφασις. f. 166^r | Δεύτερον, ζητεῖται ἵνα ὡς κατὰ τοῦ αὐτοῦ ὑποκειμένου· ἂν γὰρ εἶπω· 15 ὁ Πλάτων τρέχει, ὁ Σωκράτης οὐ τρέχει, οὐκ ἐστὶν ἀντίφασις. Τρίτον, ζητεῖται ἵνα ἡ ταυτότης τοῦ ὑποκειμένου καὶ κατηγορουμένου μὴ ᾖ μόνον κατὰ τὸ ὄνομα, ἀλλ' ἅμα κατὰ τὸ ὄνομα καὶ τὸ πρᾶγμα· εἶρηται γὰρ ἄνωτέρω, ὅτι μία ἐστὶν ἀπόφασις ἢ ἐν ὁμοιότητι· διὰ τοῦτο ἐπάγει τὸ μὴ ὁμωνύμως δὲ, τουτέστιν οὐκ ἀρκεῖ ἡ ταυτότης τοῦ ὀνόματος 20 πρὸς τὴν ταυτότητα τῆς ἀποφάσεως· ἢ γὰρ ταυτότης τοῦ ὀνόματος μόνον ἄνευ τῆς ταυτότητος τοῦ πράγματος ποιεῖ ὁμωνυμίαν, καὶ ἢ ὁμωνυμία ποικίλλει τὴν ἀπόφασιν.

Εἰσὶ δὲ καὶ τινὰ ἄλλα ἐν τῇ ἀντιφάσει ζητούμενα, ἃ πᾶσαν ἀποκλείει διαφορὰν πλὴν ταύτης, ὅτι τὸ μὲν ἐστὶν κατάφασις, τὸ δὲ ἀπόφασις· 25 οὐ γὰρ ἂν γένοιτο ἡ ἀντιφατικὴ ἀντίθεσις, εἰ μὴ παντάπασι τὸ αὐτὸ καὶ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἀποφύσειεν ἢ ἀπόφασις, ὅπερ καὶ καθ' οὗ κατέφησεν ἡ κατάφασις. Αὕτη δὲ ἡ διαφορὰ δύναται τετραχῶς θεωρεῖσθαι· ἐνὶ μὲν τρόπῳ κατὰ τὰ διάφορα μέρη τοῦ ὑποκειμένου· οὐ γὰρ ἐστὶν ἀντίφασις, ἐὰν λέγηται ὅτι ὁ Αἰθίοψ ἐστὶ λευκὸς τὸν ὀδόντα, καὶ οὐκ ἐστὶ λευκὸς 30 τὸν πόδα· δεύτερον, ἐὰν ἢ διάφορος ὁ τρόπος ἐκ τοῦ μέρους τοῦ κατηγορουμένου· οὐ γὰρ ἐστὶν ἀντίφασις, ἐὰν λέγηται· ὁ Σωκράτης τρέχει βραδέως, καὶ οὐ κινεῖται ταχέως, ἢ ἐὰν λέγηται· τὸ ὄν ἐστὶ ζῶον δυνάμει, καὶ οὐκ ἐστὶν ἐνεργεῖα ζῶον· τρίτον, ἐὰν ἢ ἡ διαφορὰ ἐκ τοῦ μέρους τοῦ μέτρου, οἷον τοῦ τόπου ἢ τοῦ χρόνου· οὐ γὰρ ἐστὶν ἀντίφασις, ἐὰν 35 λέγω· ὕει ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει, καὶ οὐχ ὕει ἐν τῇ Πελοποννήσῳ· τέταρτον, ἐὰν ἢ ἡ διαφορὰ ἀπὸ σχέσεως πρὸς τι ἐξωτερικόν, ὡς ἐὰν τις λέγῃ, τοὺς δέκα ἀνθρώπους εἶναι πολλούς, καὶ οὐκ εἶναι πολλούς, τὸ μὲν πρὸς τὴν οἰκίαν, τὸ δὲ πρὸς τὴν ἀγοράν. Ταῦτα γοῦν πάντα ὁλοῖ λέγων

„Καὶ ὅσα ἄλλα προσδιορίζεσθαι εἰώθαμεν πρὸς τὰς σοφιστικὰς ἐνοχλήσεις,“ ἤγουν ἀκαίρους καὶ ἐριστικὰς ἀντιθέσεις τῶν σοφιστῶν, περὶ ὧν ἐν τῷ Περὶ τῶν σοφιστικῶν ἐλέγχων πλατύτερον διαλαμβάνει.

Leçon VI.

5

Deuxième partie.

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ. ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ ΕΚΤΗ.

Ἐπεὶ δὲ ἐστὶ τὰ μὲν.

Ἐνταῦθα ἐπομένως βούλεται διακρίναί τὰς διαφορούς | ἀντιθέσεις f. 167 τῆς καταφάσεως καὶ τῆς ἀποφάσεως, ἵνα γινώσκῃται τίς ἂν εἴη ἡ ἀληθῆς 10 ἀντίφασις, καὶ περὶ τοῦτο δύο ποιεῖ· πρῶτον, προτίθησιν τινὰ διαίρεσιν τῶν ἀποφάνσεων ἀναγκαίαν πρὸς τὴν ἀπόδοσιν τῆς διαφορᾶς τῶν ἀντιθέσεων, ὡς εἴρηται· δεύτερον, φανεροῖ τὸ προκείμενον ἐν τῷ· „Ἐὰν μὲν οὖν.“ Πρῶτον δὲ τίθησιν τὴν διαίρεσιν τῶν ἀποφάνσεων, ἧτις λαμβάνεται κατὰ τὴν διαφορὰν τοῦ ὑποκειμένου. Ὅθεν περὶ τὸ πρῶτον δύο 15 ποιεῖ· πρῶτον, διαίρει τὸ ὑποκείμενον τῆς ἀποφάνσεως· δεύτερον, συμπεραίνει τὴν διαίρεσιν τῆς ἀποφάνσεως, ἐν τῷ· „Ἀνάγκη καὶ ἀποφαίνεσθαι.“ Τὸ δὲ ὑποκείμενον τῆς ἀποφάνσεως ἐστὶ τὸ ὄνομα, ἢ τι ἀντιὸνόματος λαμβανόμενον· τὸ δὲ ὄνομά ἐστὶ φωνὴ σημαντικὴ ἀπλοῦ νοήματος, ὅπερ ἐστὶν ὁμοιότης τοῦ πράγματος, καὶ διὰ τοῦτο τὸ ὑποκείμενον 20 τῆς ἀποφάνσεως διακρίνεται κατὰ τὴν τῶν πραγμάτων διαίρεσιν. Καὶ φησὶν ὅτι τῶν πραγμάτων τὰ μὲν εἰσι καθόλου, τὰ δὲ μερικά· φανεροῖ δὲ τὰ μέλη τῆς διαίρεσεως διχῶς· πρῶτον μὲν δι' ὀρισμοῦ, διότι καθόλου ἐστὶ τὸ πεφυκὸς κατὰ πλειόνων κατηγορεῖσθαι, μερικὸν δὲ τὸ μὴ πεφυκὸς κατηγορεῖσθαι κατὰ πλειόνων, ἀλλὰ καθ' ἑνὸς μόνου· δεύτερον, διὰ παρα- 25 δείγματος, ὅποταν ἐπάγῃ ὅτι ὁ ἄνθρωπός ἐστὶ καθόλου, ὁ δὲ Καλλίας τῶν καθ' ἕκαστον.

Συμβαίνει δὲ περὶ ταύτην τὴν διαίρεσιν ἀπορία· ἐν γὰρ τῷ τῶν Μετὰ τὰ φυσικὰ λέγεται, ὅτι τὸ καθόλου οὐκ ἐστὶ τι ἔξω ἐν τοῖς πράγμασιν ὑφεστῶς, καὶ ἐν ταῖς κατηγορίαις λέγεται, ὅτι αἱ δεύτεραι 30 οὐσίαι οὐκ εἰσὶν εἰ μὴ ἐν ταῖς πρώταις, αἱ εἰσὶν αἱ καθ' ἕκαστα καὶ αἱ μερικά. Οὐκ ἄρα δοκεῖ καλῶς ἔχειν ἡ διαίρεσις αὕτη, ἢ διαίρουνται τὰ πράγματα εἰς τὰ καθόλου καὶ εἰς τὰ μερικά, διότι οὐδὲν πᾶν δοκεῖ εἶναι καθόλου, ἀλλὰ πάντα δοκοῦσιν εἶναι μερικά.

Δεῖ τοίνυν πρὸς τοῦτο λέγειν, ὅτι ἐνταῦθα διαίρουνται τὰ πράγματα 35 καθὼ σημαίνονται διὰ τῶν ὀνομάτων τῶν ἐν ταῖς ἀποφάσεσιν ὑποκειμένων.

7 Τμήμα δεύτερον BC, om A
après τῷ ABC

8 καθόλου après μὲν add B

28 blanc

Προείρηται: δὲ ὅτι τὰ ὀνόματα οὐ σημαίνουσι τὰ πράγματα εἰ μὴ μεσι-
 τεύοντος τοῦ νοήματος, καὶ διὰ τοῦτο δεῖ τὴν διαίρεσιν ταύτην τῶν πραγ-
 f. 167^v μάτων λαμβάνεσθαι καθὸ τὰ πράγματα πίπτουσιν | ἐν τῷ νῷ· τὰ δὲ
 συνημμένα ἐν τοῖς πράγμασιν ὁ νοῦς δύναται διακρίνειν, ὅταν τὸ ἕτερον
 6 αὐτῶν μὴ πίπτῃ εἰς τὸν τοῦ λοιποῦ λόγον. Ἐν παντὶ δὲ πράγματι μερικῶ
 ἔστι θεωρεῖν μὲν τι ὅπερ ἴδιόν ἐστιν ἐκείνου τοῦ πράγματος, καθὸ ἔστιν
 τόδε τι πρᾶγμα, οἷον τῷ Σωκράτει, ἢ τῷ Πλάτωνι, ἐφόσον ἔστιν ὁδὶ
 ἄνθρωπος. Ἔστι δὲ τι θεωρεῖν, ἐν ᾧ συνέρχεται μετὰ τινῶν ἄλλων πραγ-
 μάτων, οἷον καθὸ ὁ Σωκράτης ἐστὶ ζῶον, ἢ ἄνθρωπος, ἢ γελαστικός, ἢ
 10 λευκός. Ὅταν οὖν τὸ πρᾶγμα παρονομάζεται ἀπὸ τοῦ προσόντος αὐτῷ
 μόνῳ καθὸ ἔστι τόδε τι πρᾶγμα, τὸ τοιοῦτον ὄνομα λέγεται σημαίνειν τι
 μερικόν· ὅπότεν δὲ παρονομάζεται ἀπὸ τινος κοινῶς ἐνυπάρχοντος αὐτῷ
 καὶ ἄλλοις πλείοσι, τὸ τοιοῦτον ὄνομα λέγεται σημαίνειν τι καθόλου,
 διότι σημαίνει φύσιν ἢ διάθεσιν τινα, ἣτις ἐστὶ κοινὴ πλείοσιν.

15 Ἐπεὶ τοίνυν ταύτην τὴν διαίρεσιν δέδωκεν περὶ τῶν πραγμάτων οὐκ
 ἀπολελυμένως καθὸ ὑπάρχουσιν ἔξω τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ καθὸ ἀναφέρονται
 πρὸς τὸν νοῦν, οὐχ ὠρίσατο τὸ καθόλου καὶ μερικόν διὰ τινος ἀνήκοντος
 τῷ πράγματι, λέγων τυχόν καθόλου εἶναι τὸ ἔξω τῶν μερικῶν κατὰ τὰς
 Πλατωνικὰς δόξας, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐνεργείας τῆς νοερᾶς ψυχῆς, ἣτις ἐστὶ
 20 τὸ κατηγορεῖν κατὰ πλειόνων, ἢ καθ' ἑνὸς μόνου.

Δεῖ μέντοι θεωρεῖν, ὅτι ὁ νοῦς καταλαμβάνει τὸ πρᾶγμα τὸ νοητὸν
 κατὰ τὸν ἴδιον αὐτοῦ λόγον εἶπουν τὸν ὀρισμὸν· ὅθεν καὶ τῷ τρίτῳ Περὶ
 ψυχῆς λέγεται ὅτι τὸ ἴδιον ἀντικείμενον τοῦ νοῦ ὑπάρχει τὸ τί ἐστι
 δηλονότι ὁ ὀρισμὸς. Ἐνδέχεται μὲν οὖν ποτε τὸν ἴδιον λόγον τινὸς εἶδους
 25 νοητοῦ μὴ μάχεσθαι τῷ εἶναι ἐν πλείοσιν, εἰ καὶ ἐμποδίζεται τοῦτο, ἢ
 ἔξωθεν ἐπεισιόντος τινός, οἷον ἐάν, πάντων τῶν ἀνθρώπων ἀποθανόντων,
 εἰς μόνος ὑποληφθεῖη· ἢ διὰ τὴν τῆς ὕλης διάθεσιν, ὥσπερ εἰς ἥλιος
 μόνον ἔστιν οὐ διότι μάχεται τῷ ἡλιακῷ λόγῳ τὸ εἶναι ἐν πλείοσιν ἡγουν
 τῇ θεωρίᾳ τοῦ εἶδους αὐτοῦ, ἀλλὰ διότι οὐκ ἔστι τις ὕλη δεκτικὴ τοῦ
 30 τοιοῦτου εἶδους. Καὶ διὰ τοῦτο οὐκ εἶπεν ὅτι καθόλου ἐστὶ τὸ κατη-
 γορούμενον κατὰ πλειόνων, ἀλλὰ τὸ πεφυκὸς κατηγορεῖσθαι κατὰ πλειόνων.

f. 168 Ἐπεὶ δὲ πᾶν εἶδος τὸ πεφυκὸς ἐν ὕλῃ προσλαμβάνεται τινι, ὅσον
 ἐφ' ἑαυτῷ κοινωνητόν ἐστι πολλαῖς ὕλαις, διχῶς δύναται συμβαίνειν ὥστε
 τὸ σημαίνον ἐκ τῆς ὀνόματος μὴ πεφυκέναι κατὰ πλειόνων κατη-
 35 γορεῖσθαι· ἐνὶ μὲν τρόπῳ, ὅπότεν τὸ ὄνομα σημαίνει τὸ εἶδος καθὸ ἀφώ-
 ρισται πρὸς ταύτην τὴν ὕλην, ὥσπερ τὸ ὁ Σωκράτης καὶ ὁ Πλάτων
 ὄνομα, ὅπερ σημαίνει τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν καθὸ ἔστιν ἐν τῇδε τῇ ὕλῃ·
 ἑτέρῳ δὲ τρόπῳ, καθὸ τὸ ὄνομα σημαίνει τι μὴ πεφυκὸς ἐν τῇ ὕλῃ προσ-

δέχεσθαι· εἴθεν δεῖ καθ' αὐτὸ μένειν ἐν καὶ ἀπλοῦν καὶ ἐνικόν, ὡσπερ ἢ λευκότης, εἰ ἦν εἶδος μὴ ἐν ὕλῃ ὑπάρχον, ἦν ἂν ἐν μόνον, καὶ οὕτως ἦν ἂν ἐνικόν, καὶ διὰ τοῦτο φησὶν ὁ Φιλόσοφος ἐν τῶν Μετὰ τὰ φυσικά, ὅτι εἰ εἶεν τὰ εἶδη τῶν πραγμάτων κεχωρισμένα ὡς ὁ Πλάτων ἐτίθετο, εἶεν ἂν ἄτομα μόνα.

Δεῖ δὲ εἰδέναι, ὅτι ὁ νοῦς γινώσκει μὲν καὶ τὸ καθόλου καὶ τὸ μερικόν, ἀλλὰ διαφόρως· τὸ μὲν γὰρ καθόλου γινώσκει κυρίως· πλαγίως δὲ καὶ ὡσπερ κατὰ τινὰ ἐπιστροφὴν γινώσκει τὸ καθ' ἕκαστον, ἐπεὶ καὶ μετὰ τὸ ἀφελεῖν τὰ νοητὰ εἶδη, οὐ δύναται ταῦτα ἐνεργεῖα νοεῖν εἰ μὴ τῷ ἐπιστρέφειν ἐαυτὸν εἰς τὰ φαντάσματα, ἐν οἷς τὰ εἶδη νοεῖ, ὡς ἐν τῷ 10 τρίτῳ Περὶ ψυχῆς λέγεται. Οὕτω τοίνυν τὸ μὲν καθόλου διὰ τοῦ νοητοῦ εἶδους ἀντικρυσ νοεῖ, πλαγίως δὲ καὶ τὰ καθ' ἕκαστα, ὧν εἰσι τὰ φαντάσματα, καὶ τοῦτον τὸν τρόπον πλάττει τὴν πρότασιν ταύτην· Ὁ Σωκράτης ἀνθρώπος ἐστίν.

Ἀνάγκη δέ.

Συμπεραίνει· ἐκ τῶν προειρημένων τὴν διαίρεσιν τῆς ἀποφάνσεως. Ἐπειδὴ γὰρ αἰεὶ ἢ ἀπόφανσις ἀκολουθεῖ τῷ πράγματι καθό ἐστίν ἐν τῇ ψυχῇ, τῶν δὲ πραγμάτων τὰ μὲν εἰσι καθόλου, τὰ δὲ μερικά, ἀνάγκη καὶ τὴν ἀπόφανσιν ἀποφαίνεσθαι ὑπάρχειν τί τινι, ἢ μὴ ὑπάρχειν ποτὲ μὲν τινι καθόλου, ποτὲ δὲ τινι καθ' ἕκαστον. Οἷ μὲν οὖν ἀποδιδόασιν τὸ 20 νόημα ἐνταῦθα ἐν τῷ· „Ἀνάγκη δὲ ἀποφαίνεσθαι“· οἷ δὲ ἐτι μετεωρίζοντες αὐτὸ ἀποδιδόασιν ἐν τῷ· „Ἐὰν μὲν οὖν καθόλου.“ Ἐξέστω δὲ αἰρεῖσθαι ὁπότερόν τις βούλοιο.

Ἰστέον τοίνυν, ὅτι ἄχρι τοῦ νῦν τέθεικε τρεῖς διαίρεσεις τῆς ἀποφάνσεως· μία ἐστίν ἢ κατὰ τὸ ἀπλοῦν καὶ σύνθετον, καὶ ἐκείνη ἦν 25 ἀναλογική, ἐπεὶ κατηγορεῖται ἐν αὐτῇ τὸ αὐτὸ κατὰ τὸ πρότερον καὶ τὸ ὕστερον, | οἷον ἢ ἀπόφανσις πρότερον κατὰ τῆς ἀπλῆς, εἶτα κατὰ τῆς f. 168 v συνθέτου. Ἐτέρα διαίρεσις ἐστίν ἢ κατὰ τὸ καταφατικὸν καὶ ἀποφατικόν, καὶ αὕτη ἐστὶ γένους εἰς εἶδη διαίρεσις. Ἡ δὲ τρίτη ἐστίν ἢ ἐνταῦθα τεθείσα, ἣτις λαμβάνεται κατὰ τὴν διαφορὰν τοῦ ὑποκειμένου, ἣτις ἐστὶ 30 τὸ κατηγορεῖσθαι κατὰ πλειόνων καὶ καθ' ἑνὸς μόνου. Ἡ μὲν οὖν δευτέρα σημαίνει ποιότητά τινα τῆς ἀποφάνσεως, ἐπειδὴ αὕτη λαμβάνεται κατὰ τὴν διαφορὰν τοῦ κατηγορουμένου, ὅπερ ἐστὶν εἰδικὸν μέρος τῆς ἀποφάνσεως· ἢ δὲ τρίτη, ποσότητα, ἐπεὶ ἢ ποσότης ἔπεται τῷ ὑποκειμένῳ καὶ τῇ ὕλῃ.

Ἐὰν μὲν οὖν.

Νῦν δείκνυσιν ὅτι αἱ ἀποφάνσεις διαφόρως ἀντίκεινται κατὰ τὴν διαφορὰν τοῦ ὑποκειμένου, καὶ περὶ τοῦτο δύο ποιεῖ· πρῶτον, διακρίνει